

ISSN 2181-9416
Doi Journal 10.26739/2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

2 СОН, 1 ЖИЛД

ВЕСТНИК ЮРИСТА

НОМЕР 2, ВЫПУСК 1

LAWYER HERALD

VOLUME 2, ISSUE 1

TOSHKENT-2021

ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚ НАЗАРИЯСИ ВА ТАРИХИ.
ҲУҚУҚИЙ ТАЪЛИМОТЛАР ТАРИХИ

1. МАЛИКОВА Гульчехра Рихсходжаевна В 100 ЛЕТ ЖИЗНЬ ТОЛЬКО НАЧИНАЕТСЯ ИЛИ ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ ЮРИДИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ (1920-1928).....	8
---	---

**ФУҚАРОЛИК ҲУҚУҚИ. МЕХНАТ ҲУҚУҚИ. БИЗНЕС ҲУҚУҚИ.
ИЖТИМОЙ ТАЪМИНОТ ҲУҚУҚИ**

2. ТОПИЛДИЕВ Воҳиджон Раҳимжонович, ДЖАМБАКИЕВА Феруза Бахтауновна ВОСИТАЧИЛИК ШАРТНОМАСИНИ БУЗГАНЛИК УЧУН ФУҚАРОЛИК ҲУҚУҚИЙ ЖАВОБГАРЛИК.....	24
3. БАБАКУЛОВ Зафар Курбонназарович ТОВАР БЕЛГИСИДАН ФОЙДАЛАНИШДА ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ	32
ЖАВОБГАРЛИК МАСАЛАЛАРИ	32
4. РАХМАТОВ Анвар Исломович СПОРТ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ШАРТНОМАВИЙ МАЖБУРИЯТЛАРИ	40
5. ХАСАНОВА Фарангис Акрамовна ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ЖАВОБГАРЛИК ТУШУНЧАСИ ВА БЕЛГИЛАРИ.....	48
6. МИРСОАТОВ Хабибулла Қудратуллаевич МЕХНАТ ҲУҚУҚЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШДА ПРОКУРОР НАЗОРАТИ ИНСТИТУТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.....	53
7. ХАМДАМОВА Фируза Уразалиевна КОДИФИКАЦИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА: ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ	59

**ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ, ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ.
КРИМИНОЛОГИЯ. ЖИНОЯТ-ИЖРОИЯ ҲУҚУҚИ**

8. ИСМОИЛОВ Олимжон Юсупжон ўғли ЛАТЕНТ ЖИНОЯТЧИЛИК: ТУШУНЧАСИ ВА ТАСНИФИЙ ХУСУСИЯТЛАРИ.....	65
9. РАХИМОВ Камолiddин Мухаммаджонович ЙЎЛ ҲАРАКАТИ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ	71

**ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИ. КРИМИНАЛИСТИКА,
ТЕЗКОР-ҚИДИРУВ ҲУҚУҚ ВА СУД ЭКСПЕРТИЗАСИ**

10. КАРИМОВА Дилрабо Эргашевна СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОРГАНОВ ДОСУДЕБНОГО ПРОИЗВОДСТВА В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.....	80
11. РУЗМЕТОВ Ботиржон Хайитбаевич СУЩНОСТЬ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ И ФУНКЦИИ ИНСТИТУТА СЛЕДСТВЕННЫХ ДЕЙСТВИЙ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	86
12. БАЙБЕКОВА Машхура Бурибаевна ЭКСПЕРТИЗА ТАДҚИҚОТЛАРИ СИФАТИНИ ОШИРИШ БЎЙИЧА АЙРИМ ФИКРЛАР	97
13. ТОШЕВА Динара Музрафовна СУД-ЭКСПЕРТИЗА ЛАБОРАТОРИЯЛАРИДА ПРОФЕССИОНАЛ ТЕСТ ТЕКШИРУВЛАРИ ВА ЛАБОРАТОРИЯЛАРАРО СОЛИШТИРМА ТЕКШИРУВЛАРНИ ЎТКАЗИШ	102

ХАЛҚАРО ҲУҚУҚ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ

14. УМАРХАНОВА Дилдора Шарипхановна ЖИНОЯТ ИШЛАРИ БЎЙИЧА ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК МЕХАНИЗМИНИНГ ХАЛҚАРО-ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ ТАҲЛИЛИ	110
15. YULDASHEVA Govkherjan COMPARATIVE ANALYSIS OF LEGAL REGULATION AND PECULIARITIES OF THE INSTITUTE OF HONORARY CONSULS AT THE PRESENT STAGE.....	120
16. ТУРСУНОВА Маликахон Улугбековна СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ ДИПЛОМАТИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ И ДИПЛОМАТИЧЕСКОГО ПРАВА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ	129
17. ГУЛИМОВ Аманлык Базарбаевич ПРАВО ЖИТЕЛЕЙ ПРИАРАЛЬЯ НА БЛАГОПРИЯТНУЮ ОКРУЖАЮЩУЮ СРЕДУ	136
18. РАХМАНОВ Шухрат Наимович ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВА ГОСУДАРСТВ ПРИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ КАК ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ДВУЕДИНЫЙ ИНСТИТУТ ДИПЛОМАТИЧЕСКОГО ПРАВА МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ	143

ҲУҚУҚИЙ АМАЛИЁТ ВА ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА

19. ИСОҚОВ Луқмонжон Холбоевич ОЗАРБАЙЖОН РЕСПУБЛИКАСИДА МИГРАЦИЯ СОҲАСИДАГИ ДАВЛАТ БОШҚАРУВИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	151
20. МАҲМУДҲОДЖАЕВА Умида Муминовна ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИ ТОМОНИДАН ҲАҚ ЭВАЗИГА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ СОҲАСИДА ҲУҚУҚНИ ҚЎЛЛАШ АМАЛИЁТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ	161
21. АМИНОВ Умид Шарипович ПОНЯТИЕ И ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЮРИДИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ.....	168

ЁШ ОЛИМЛАР МИНБАРИ

22. ҒАЙБУЛЛАЕВА Зилола Ғайбулло қизи ИЖТИМОИЙ ТАРМОҚЛАР ОРҚАЛИ АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ХАРИДЛАР ВА ЭЛЕКТРОН ШАРТНОМАЛАРНИ ТАРТИБГА СОЛИШ.....	172
23. ХОЖИЕВА Рўзигул Худайбердиевна ДАВЛАТ ХАРИДЛАРИ СОҲАСИДА ЮЗАГА КЕЛАДИГАН КОРРУПЦИЯВИЙ ҲОЛАТЛАР ВА УЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ МАСАЛАЛАРИ.....	179
24. ТОШЕВ Зафар Бобоқулович МУАЛЛИФЛИК ҲУҚУҚИНИ ЖИНОИЙ-ҲУҚУҚИЙ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ МУАММОЛАРИ ВА ИСТИҚБОЛЛАРИ	185

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ ВЕСТНИК ЮРИСТА LAWYER HERALD

РАХИМОВ Камолиддин Мухамаджонович
Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети
бошлигининг ёрдамчиси
E-mail:kamolr1985@mail.ru

ЙЎЛ ҲАРАКАТИ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

For citation (иктибос келтириш учун, для цитирования): РАХИМОВ К.М. ЙЎЛ ҲАРАКАТИ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ // Юрист ахборотномаси - Вестник юриста - Lawyer herald. № 2 (2021), Б. 71-79.

 2 (2021) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2021-2-9>

АННОТАЦИЯ

Мақолада Ўзбекистон Республикасининг йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш соҳасига доир қонун ҳужжатлари таҳлил қилиниб, уларнинг ривожланиш тенденцияси ўрганилган. Соҳага оид қонун ҳужжатлари даврлаштирилиб, яъни уч босқичга бўлиниб, ҳар бир давр алоҳида кўриб чиқилган ҳамда ҳар бир даврнинг ўзига хос томонларига урғу берилиб, эътиборга молик жиҳатлари ёритилган. Мақола муаллифи йўл ҳаракати хавфсизлигига оид қонун ҳужжатларини ўрганиб чиқиш давомида уларнинг миқдорига эътибор қаратади ва уларни тизимлаштириш зарурати борлигини асослаб, хориж тажрибасига мурожаат қилиб, муаммони ҳал этишнинг ўзига хос ечими сифатида иккита йўл таклиф этган, яъни бири соҳага доир қонун ҳужжатларини мазмунан яқинларини бирлаштириш бўлса, иккинчиси кодификациялаш ҳисобланади.

Калит сўзлар: йўл ҳаракати, йўл ҳаракати хавфсизлиги, қонун, қарор, қонун ҳужжатлари, ички идоравий ҳужжатлар, тартибга солиш.

РАХИМОВ Камолиддин Мухамаджонович
Помощник начальника Университета общественной
безопасности Республики Узбекистан
E-mail:kamolr1985@mail.ru

ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ДОРОЖНОГО ДВИЖЕНИЯ

АННОТАЦИЯ

В статье анализируется законодательство Республики Узбекистан в области обеспечения безопасности дорожного движения и исследуются тенденции его развития. Законодательство в этой сфере было периодизировано, то есть разделено на три этапа, каждый период рассматривался отдельно, подчеркивались специфические аспекты каждого периода и освещались их особые стороны. Автор статьи при изучении законодательства о безопасности дорожного движения акцентирует внимание на их количестве и, исходя из того, что существует необходимость их систематизации, обращается к зарубежному опыту, предлагая два пути решения проблемы, то есть, первое, объединить содержание законодательства в области безопасности дорожного движения, второе его кодификация.

Ключевые слова: дорожное движение, безопасность дорожного движения, Закон, решение, законодательство, внутренние ведомственные документы, регламент.

RAKHIMOV Kamoliddin

Assistant to the Head of the University of Public Security
of the Republic of Uzbekistan
E-mail:kamolr1985@mail.ru

LEGAL FRAMEWORK FOR PROVIDING ROAD SAFETY

ANNOTATION

The article analyzes the legislation of the Republic of Uzbekistan in the field of road safety and examines the trends of its development. The legislation in this area was periodized, that is, divided into three stages, each period was considered separately, the specific aspects of each period were emphasized and their remarkable sides were highlighted. The author of the article focuses on their number in the study of legislation on road safety and, based on the fact that there is a need to systematize them, refers to foreign experience, offers two ways to solve the problem as a specific solution, that is, if you combine the content of legislation in the field of road safety.

Keywords: traffic, road safety, Law, decision, legislation, internal departmental documents, regulations.

Йўл-транспорт ходисаси (кейинги ўринларда ЙТХ деб юритилади) сабабли вафот этаётган ва соғлиғи шикастланаётган одамлар, айниқса ёшлар ва болалар ўлимнинг юқорилиги йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш заруратини кун тартибдаги энг муҳим масалалардан бирига айлантирмоқда. Инсоннинг ҳаёти ва соғлиғи унинг ҳаётини муҳим манфаатларини ташкил этади, уни ҳимоя қилиш ҳамда дахлсизлигини таъминлаш давлат зиммасидаги вазифалардан биридир.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 13-моддасига кўра, Ўзбекистон Республикасида демократия умуминсоний принципларга асосланади, уларга кўра инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, шаъни, кадр-қиммати ва бошқа дахлсиз ҳуқуқлари олий қадрият ҳисобланади. Демократик ҳуқуқ ва эркинликлар Конституция ва қонунлар билан ҳимоя қилинади. Конституциянинг 28-моддасига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси фуқароси Республика ҳудудида бир жойдан иккинчи жойга кўчиш, Ўзбекистон Республикасига келиш ва ундан чиқиб кетиш ҳуқуқига эга [1].

Яшаш, эркин ҳаракатланиш, Республика ҳудуди бўйлаб кўчиш хавфсиз бўлиши лозим. Йўлларда ҳаракатланиш ҳам худди шу каби хавфсиз бўлишини таъминлаш вазифаси юқорида таъкидланганидек, давлатнинг зиммасида. Давлат йўл ҳаракати хавфсизлигини маъмурий, ҳуқуқий тартибга солиш орқали амалга оширади. Ўзбекистон Республикасининг йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш (кейинги ўринда – ЙХХТ) соҳасидаги ҳуқуқий асос «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги Қонун ҳисобланади. Мазкур қонунда давлатнинг ЙХХТ, фуқароларнинг ҳаёти ва соғлиғини сақлаш, мулкни ҳимоя қилиш, йўл ҳаракати хавфсизлиги соҳасидаги асосий тамойиллар, вазифалар ва уларни амалга ошириш усул ва шакллари белгиланган.

Ўзбекистон Республикасининг «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги Қонуни 3-моддасида йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш – йўл-транспорт ходисалари юзага келиши сабабларининг олдини олишга, бундай ходисалар оқибатларининг оғирлигини камайтиришга қаратилган фаолият эканлиги кўрсатилган. Мазкур Қонуннинг 4-моддасида эса фуқаролар ҳаёти ва соғлиғи муҳофазасининг, уларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари, шунингдек атроф муҳит ҳимоясининг устуворлиги йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашнинг асосий принципларидан бири сифатида белгиланган. ЙТХ келиб чиқиш сабабларини аниқлаш ва уларни олдини олиш чоралари кўриш, йўл инфратузилмасини ривожлантириш ва ундан фойдланувчилар, айниқса ёшлар, болалар учун хавфсиз этиш орқали уларнинг ҳаёти ва соғлиғи сақлаб қолинади.

Ўзбекистон Республикасида йўл ҳаракати хавфсизлиги таъминлаш соҳасини тартибга солувчи 50 дан ортиқ қонун ҳужжатлари қабул қилинган. Улар қаторига Ўзбекистон Республикасининг

«Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги Қонуни; Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2017 йил 11 июлдаги ПҚ-3127-сон қарори; Вазирлар Маҳкамасининг соҳага доир 30 дан ортиқ қарорларини киритиш мумкин.

Ўзбекистон Республикасида йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашга доир қонун ҳужжатларининг ривожланиш тенденциясини кузатиш давомида уларни қуйидаги босқичларга ажратиш мумкин:

биринчи босқич – 1993 – 2010 йиллар;

иккинчи босқич – 2011 – 2015 йиллар;

учинчи босқич – 2016 – 2020 йиллар.

Биринчи босқичга (1993 – 2010 йилларга) назар ташланса, ушбу даврда 8 та қонун, 11 та Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари қабул қилинганлигини кўриш мумкин. Мазкур даврдаги эътиборга молик жиҳатлар шундаки, 1998 йил 19 августда Ўзбекистон Республикасининг «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги Қонуни [2] қабул қилинган. Яна бир муҳим, 2008 йил 21 апрелдаги ЎРҚ-155-сон «Транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тўғрисида» Қонун [3] қабул қилиниб, транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш соҳасидаги муносабатлар тартибга солинди.

Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг транспортдаги, йўл ҳўжалиги ва алоқа соҳаларидаги ҳуқуқбузарликлар учун маъмурий жавобгарлик белгиланган XI бобига 4 маротаба, «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги Қонунга 2 маротаба ўзгартириш ва қўшимчалар киритилган. «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги Қонунга киритилган 2 та ўзгартириш ва қўшимчалар автотранспорт воситаларидан фойдаланишнинг техник талабларига оид нормалар бўлган.

Мазкур босқичнинг яна бир муҳим жиҳатларидан бири автотранспорт воситасини бошқариш вақтида ҳайдовчиларни чалғитувчи воситалардан фойдаланишини таъқиқлашга ҳамда транспорт воситаси эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларини бузишига қаратилган қоидаларни қонун ҳужжатларига киритилиши бўлди, деб айтиш мумкин.

Жумладан, 2006 йил 26 декабрдаги ЎРҚ-73-сон Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексга 128-1-модда, транспорт воситасини бошқариш вақтида ҳайдовчиларнинг телефондан фойдаланганлиги учун жавобгарлик чораларини назарда тутувчи норма киритилган [4]. Автотранспорт воситалари ҳайдовчилари томонидан ҳаракат вақтида телефонга чалғиш ЙТХни вужудга келтирувчи энг асосий омиллардан бири ҳисобланади. Мазкур ҳуқуқбузарликнинг олдини олиш чоралари самарадорлигини ошириш мақсадида янги киритилган модданинг санкциялари 2019 йил 3 декабрда ЎРҚ-586-сонли Қонун [5] билан янада кучайтирилган.

Бундан ташқари, 2007 йил 13 декабрдаги Ўзбекистон Республикасининг ЎРҚ-125-сонли Қонуни [6] билан транспорт воситасини бошқариш пайтида монитордан (дисплейдан) теле-, видеодастурларни томоша қилиш учун фойдаланиш ва транспорт воситасига ўзбошимчалик билан монитор (дисплей) ўрнатишни таъқиқловчи 128-2-модданинг киритилиши шу соҳадаги ҳуқуқбузарликларга самарали кураш воситаси бўлиб хизмат қилди.

Шу билан бирга, 2008 йил 21 апрелдаги ЎРҚ-156-сон Қонун билан МЖТК янги 135-1-модда билан тўлдирилиб, ЙТХ ва бошқа бахтсиз ҳодисалар туфайли автотранспорт воситасига мулккий шикаст етганда, зарарни қоплаш масаласида муҳим аҳамиятга эга бўлган транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш қоидаси киритилди ҳамда шу орқали транспорт воситаси мулкдорининг мулккий ҳуқуқлари ҳимояси кучайтирилди [7].

Иккинчи босқичда (2011-2015 йиллар) 4 та қонун, 5 та Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари қабул қилинган. Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш тизимининг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш орқали ҳуқуқбузарлик, ЙТХларнинг олдини олишда муҳим аҳамиятга эга ўзгаришлардан бири шу даврда амалга оширилди. Хусусан, 2011 йил 26 апрелдаги Ўзбекистон

Республикасининг ЎРҚ-289-сон Қонуни билан Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг транспортдаги, йўл хўжалиги ва алоқа соҳаларидаги ҳуқуқбузарликлар учун маъмурий жавобгарлик белгиланган XI боби 5 та янги мазмундаги моддалар (125¹, 128³-128⁶) билан тўлдирилди, 12 та моддага ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиб, айрим қўпол ҳуқуқбузарликлар алоҳида модда сифатида ажратилиб, уларнинг санкциялари кучайтирилди [8].

Жумладан, МЖТКга янги мазмундаги 125-1-модда қўшилиб, юк ташиш қоидаларини, худди шунингдек шатакка олиш қоидаларини бузганлик учун (128-3-модда), транспорт воситалари ҳайдовчиларининг белгиланган ҳаракат тезлигини оширганлиги учун (128-4-модда), транспорт воситалари ҳайдовчиларининг светофорнинг тақиқловчи сигналига ёки йўл ҳаракатини тартибга солувчининг тақиқловчи ишорасига бўйсунмасдан ўтганлиги учун (128-5-модда), транспорт воситалари ҳайдовчиларининг ҳалақит бериши ёки авария ҳолатини юзага келтириши, йўлнинг қарама-қарши ҳаракатланиш учун мўлжалланган томонига ёки бўлагига чиққанлиги учун (128-6-модда), транспорт воситалари ҳайдовчиларининг тўхташ ёки тўхтаб туриш қоидаларини бузганлиги учун жавобгарлик алоҳида моддалар билан белгиланди ҳамда уларнинг санкциялари аввалги ҳолатга нисбатан жиддий тарзда кучайтирилди.

Бундан ташқари, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс 2015 йил 10 августдаги Ўзбекистон Республикасининг ЎРҚ-389-сон Қонуни билан 17-1-модда, махсус автоматлаштирилган фото ва видео қайд этиш техника воситалари орқали қайд этилган йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун шахсларнинг маъмурий жавобгарлиги ҳамда 309-1-модда, махсус автоматлаштирилган фото ва видео қайд этиш техника воситалари орқали йўл ҳаракати қоидалари бузилганлиги қайд этилган ҳолларда жарима солиш тўғрисидаги қарор каби моддалар билан тўлдирилиб, йўл ҳаракати ҳуқуқбузарликларига қарши курашишнинг янги даври бошланди [9].

Учинчи босқичда (2016-2020 йилларда) йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш соҳасида жиддий ўзгаришлар даври бўлиб, соҳани тубдан ўзгартиришга қаратилган ислохотлар амалга оширилди. Бу даврда 8 та қонун, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 5 та фармон ва қарорлари, 26 та Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари қабул қилинди.

Ўзбекистон Республикасининг 2016 йил 23 сентябрдаги ЎРҚ-411-сон Қонуни билан йўл ҳаракатининг қатнашчилари бўлган пиёдалар йўлнинг қатнов қисмида, шу жумладан пиёдалар ўтиш жойида ҳаракатланаётганда телефондан фойдаланиши, китобларни ёки даврий нашрларни ўқиши, видеоматериалларни томоша қилиши ҳамда аудиоматериалларни эшитиши, шунингдек эътиборни чалғитадиган бошқа электрон воситалардан фойдаланганлиги ҳамда транспорт воситаси ҳаракатланаётган вақтда йўловчи томонидан тана қисмларини (қўлдан ташқари) салондан чиқарганлиги учун жавобгарликни назарда тутувчи қоидалар МЖТКнинг 138-моддасига киритилди [10].

Айниқса, Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2017 йил 11 июлдаги ПҚ-3127-сон қарорига мувофиқ ҳаракати хавфсизлигини ишончли таъминлаш соҳасида комплекс ташкилий-амалий чора-тадбирлар амалга оширилган ҳолда салмоқли ишлар қилинди [11].

Жумладан, йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш, йўл-транспорт ҳодисалари профилактикаси тизимини такомиллаштириш, назоратнинг юқори самарадорлигини, ҳуқуқбузарликларни ўз вақтида аниқлаш, уларга барҳам беришни таъминлайдиган йўл ҳаракатини автоматлаштирилган тартибга солиш тизимини кенгайтириш бўйича ички ишлар органлари ишини ташкил этишнинг сифат жиҳатидан янги тартиби белгиланди.

Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш тизимини янада такомиллаштириш, йўл инфратузилмасини тубдан яхшилаш, йўллар сифатини ошириш, шунингдек, йўл ҳаракати барча иштирокчиларининг хавфсиз ҳаракатланиши учун зарур шарт шароитлар яратиш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси йўл хавфсизлигини таъминлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2018 йил 19 майдаги 377-сонли қарори қабул қилинди ва унга мувофиқ 2018-2022 йилларда Ўзбекистон Республикасида йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш концепцияси (кейинги ўринларда Концепция деб аталади) ҳамда

2018-2022 йилларда Ўзбекистон Республикасида йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш концепциясини 2018-2019 йилларда амалга ошириш бўйича «Йўл харитаси» (кейинги ўринларда Йўл харитаси деб аталади) тасдиқланди [12].

Ушбу Концепция куйидаги асосий йўналишларни ўз ичига олган:

йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги норматив-ҳуқуқий базани янада такомиллаштириш, шу жумладан Йўл ҳаракати қоидаларини қўпол бузганлик учун жавобгарлик чораларини янада кучайтириш;

йўл инфратузилмасини комплекс такомиллаштириш, йўллар сифатини яхшилаш, транспорт воситаларининг хавфсиз ҳаракатланиши учун ишончли шароитлар яратиш;

йўл ҳаракати иштирокчиларининг ҳуқуқий маданияти, зарур билимлари ва малакасини ошириш, интизомини мустаҳкамлаш.

Мазкур йўналишларда амалга оширилган чора-тадбирлар республика ҳудудида содир бўлгаётган ЙТХ ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, профилактика қилиш, болалар иштирокида содир этилган ЙТХ ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар сонини камайитиришга хизмат қилади.

ЙТХ сабаб давлат иқтисодиётига етказилаётган зарар, экологик талофатлар ва оғир тан жароҳати олиб, ногирон бўлиб қолаётган ва бевақт ҳалок бўлаётганларнинг кўплиги боис, йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш ҳар доим кун тартибида долзарб масала бўлиб қолаверади. Ушбу муаммони ижобий ҳал этиш, энг аввало давлат томонидан соҳани тартибга солувчи қонун ҳужжатларининг пухталиги, тизимлилиги ва замон талабларига мос бўлишига бевосита боғлиқ ҳисобланади. Ўзбекистон Республикасида йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашга доир жуда кўплаб бошқарув қарорлари қабул қилинганки, уларнинг кўплиги соҳани тартибга келтиришда айрим мураккабликларни келтириб чиқаради.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 1 декабрдаги 975-сон қарори билан Йўл-патруль хизмати ходимларининг йўл ҳаракати қатнашчилари билан ўзаро муносабатлари ҳамда махсус мосламалардан фойдаланиши тартиби тўғрисидаги низом тасдиқланган бўлиб, ушбу низомда Йўл-патруль хизмати ходими томонидан транспорт воситасини тўхтатиш асослари ва тартиби; Йўл-патруль хизмати ходимининг йўл ҳаракати қатнашчилари билан ўзаро муносабатларидаги ҳуқуқ ва мажбуриятлари; Йўл ҳаракати қатнашчиларининг йўл-патруль хизмати ходимлари билан ўзаро муносабатларидаги ҳуқуқ ва мажбуриятлари; Йўл ҳаракати қатнашчилари томонидан йўл ҳаракати қоидалари бузилганда йўл-патруль хизмати ходимлари билан ўзаро муносабат; Йўл-патруль хизмати ходимлари томонидан хизмат вазифаларини бажаришда махсус мосламалардан фойдаланиши тартиби; Махсус автоматлаштирилган фото ва видео қайд этиш техника воситалари орқали йўл ҳаракати қоидалари бузилганлигини қайд этиш тартиби; Йўл-патруль хизмати ходимларининг йўл ҳаракати қатнашчилари билан ўзаро муносабатлар жараёнида хизматни ўташини ўзига хос хусусиятларига [13] доир масалалар тартибга солинган.

Бизнинг фикримизга кўра, йўл-патруль хизмати ходимларининг йўл ҳаракати қатнашчилари билан ўзаро муносабатлари фақатгина юқорида санаб ўтилганлардангина иборат эмас. Аслида йўл-патруль хизмати ходимларининг йўл ҳаракати қатнашчилари билан ўзаро муносабати шахснинг транспорт воситасини сотиб олиш ва уни бошқариш ҳуқуқини қўлга киритиш жараёнидан бошланади ва бу муносабатлар фақатгина йўл-патруль хизмати ходимлари билан боғлиқ эмас, аксинча бутун бошли йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати билан тўғридан тўғри алоқадор.

Масалан, автотранспорт воситасини сотиб олган шахс уни натариус орқали ўз номига расмийлаштирганидан сўнг Давлат йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати томонидан автототранспорт воситаларини давлат рўйхатидан ўтказиш ва уларга рўйхатдан ўтказиш давлат рақами белгиларини бериш жараёнидан ўтади. Автотранспорт воситасидан фойдаланиш талабларига мувофиқ ҳайдовчи автомобилни техник ҳолатини белгиланган муддатларда мажбурий техник кўриқдан ўтказиб туради. Ушбу жараёнда яна йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати муносабатга киришади. Ҳозирда хусусий ташкилотлар томонидан ҳам шундай хизмат кўрсатилаётган бўлса-да, лекин тўлиқ бу тизим ишга тушиб кетганича йўқ. Борди-ю, автотранспорт воситасини қайта жиҳозлаш зарурати, эҳтиёжи туғилса яна йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати мурожаат этиш лозим. Ҳайдовчи йўл ҳаракати қоидаларини бузган бўлса унга нисбатан маъмурий баённома расмийлаштирилади. Мана шу дақиқадан бошлаб йўл ҳаракати қоидаларининг бузилишига доир маъмурий ишларни кўриб чиқиш тартиби бошланади. Бу тартиб Ички ишлар вазирининг буйруғи билан тасдиқланган ва 2011 йил 7 июлда 2240 рақами билан давлат рўйхатидан ўтказилган [14]. Қонун ҳужжатларида автотранспорт воситасини вақтинчалик ушлаб туриш кўрсатилган бўлса,

қонун ҳужжатлари бузилганлиги учун ушланган транспорт воситаларини тўхташ жойларига олиб келиш, жойлаштириш ва сақлаш тартибига риоя қилинади ва бунда ҳам йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати билан муносабатга киришилади.

Бир сўз билан айтганда автотототранспорт воситаларидан фойдаланиш билан боғлиқ деярли барча назорат, рухсат бериш, чеклаш, ушлаб туриш ва рўйхатдан ўтказиш каби муомала йўл ҳаракати хавфсизлиги хизмати билан беовиста боғлиқ. Айни мана шу соҳани тартибга солувчи Ҳукумат қарорлари сони 40 дан ортиқ, уларнинг мазмунига кўра автотототранспорт воситалардан фойдаланишга қўйиладиган техник талаблар, хавфсизлик қоидалари, бошқариш ҳуқуқини қўлга киритиш, автотототранспорт воситаларини рўйхатдан ўтказиш, чиқариш, қайта жиҳозлаш, техник хизматлар кўрсатиш, йўл ҳаракати хавфсизлиги соҳасидаги ҳуқуқбузарликларга қарши курашиш, ЙПХ билан йўл ҳаракати қатнашчиларининг ўзаро муносабати, автотранспортда юк ташиш ва бошқа соҳага доир муносабатларни қамраб олган.

Бундан ташқари, соҳага оид айрим муносабатлар Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг ички идоравий ҳужжатлари билан ҳам тартибга солинган. Масалан Ички ишлар вазирлигининг соҳани тартибга солиш билан боғлиқ ички идоравий ҳужжатлари сони 11 та, улардан 7 таси бошқа вазирлик ва идоралар билан бирга қабул қилинган қўшма қарорлар бўлиб, мисол тариқасида қуйидагиларни санаб ўтиш мумкин:

2009 йил 30 ноябрдаги Автотототранспорт воситаларини қайта рўйхатдан ўтказишни (қайд этишни) ташкил этиш ва амалга ошириш тартиби тўғрисида йўриқнома (рўйхат рақами 2050);

2011 йил 5 июлдаги Йўл ҳаракати қоидаларининг бузилишига доир маъмурий ишларни кўриб чиқиш тартиби тўғрисидаги йўриқномани тасдиқлаш ҳақида (рўйхат рақами 2240);

2011 йил 21 декабрдаги Рўйхатдан ўтказиш давлат рақами белгиларини ва қатъий ҳисобдаги бланкаларни беришда, автотототранспорт воситалари, уларнинг тиркамалари (ярим тиркамалари) ни рўйхатдан ўтказишда, қайта рўйхатдан ўтказишда, мажбурий техник кўриқдан ўтказишда, шунингдек имтиҳонларни олишда ундириладиган тўловлар ставкалари тасдиқлаш ҳақида (рўйхат рақами 2303);

2012 йил 21 майдаги Техник кўриқдан ўтказишда ДЙХХХ органлари томонидан носоз деб топилган, шунингдек белгиланган муддатларда техник кўриқдан ўтмаган ёки тегишли рухсатномасиз қайта жиҳозланган транспорт воситаларининг давлат рўйхатидан ўтказиш рақами белгиларини ечиб олиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида (рўйхат рақами 2367).

Шунингдек, бошқа вазирликлар билан биргаликда қабул қилинган яна 7 та қўшма қарорлари мавжуд. Масалан, Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан биргаликда қабул қилинган 2018 йил 14 декабрдаги Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг маст ҳолатда эканлигини аниқлаш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақидаги (рўйхат рақами 3099), 2013 йил 27 июндаги Ҳайдовчи ва ҳайдовчиликка номзодларни транспорт воситаларини бошқаришга яроқлилигини текшириш учун тиббий кўриқдан ўтказиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида (рўйхат рақами 2472) қўшма қарорларни келтириш мумкин.

Ушбу қонун ҳужжатлари юқорида қайд этилганидек 50 дан ортиқни ташкил этади. Асосий тартиб қоидалар Ҳукумат қарори билан белгиланган бўлсада, айрим муносабатлар Ички ишлар вазирининг буйруғи билан тартибга солинган. Бу эса соҳани тартибга солувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тарқоқлигини, ундан фойдаланувчиларга маълум қийинчиликларни келтириб чиқаради.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 8 августдаги «Норма ижодкорлиги фаолиятини такомиллаштириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида» ПФ-5505-сон Фармонида норма ижодкорлиги фаолиятини такомиллаштиришнинг асосий йўналишларидан бири сифатида қонунчилик базасини тизимлаштириш, ижтимоий муносабатларни ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солиш барқарорлигини таъминлаш; норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ишлаб чиқиш ва қабул қилиш жараёнлари сифатини ошириш, шунингдек, уларнинг ижроси мониторингини такомиллаштириш белгиланган. Шунингдек, мазкур қарор билан тасдиқланган Норма ижодкорлиги фаолиятини такомиллаштириш концепциясининг 1-боб 3-бандида идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни имкон қадар қисқартириш, умумий тусдаги, ҳаракатсиз ва ҳуқуқни қўллашга таъсир этмайдиган қонун ҳужжатларини қайта кўриб чиқиш ҳамда асосиз чекловлар, ортиқча маъмурий тартиб-таомиллар ва тартибга солишнинг эскирган механизмларини бартараф этиш ҳисобига аниқ соҳалардаги муносабатларни тартибга солувчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тизимлаштириш ва кодификациялаш ҳамда 7-бандида тўғридан-тўғри амал қилувчи қонунларни қабул қилишнинг самарали механизмларини жорий этиш белгиланган [15].

Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 27 сентябрдаги «Ўз аҳамиятини йўқотган қонунчилик ҳужжатларини қайта кўриб чиқиш тизимини жорий этиш орқали мамлакатда ишбилармонлик муҳитини яхшилаш чора-тадбирларни тўғрисида» ПФ-6075-сон Фармони 2-бандида эскирган ва ўз аҳамиятини йўқотган, бюрократик тўсиқ ва ғовларни, ҳаддан ташқари тартибга солиш юқини ва ҳуқуқни қўллаш амалиётида коллизияларни келтириб чиқарувчи ҳужжатларни аниқлаш мақсадида қонунчилик базасини хатловдан ўтказишни давом эттириш ҳамда хатлов натижасида аниқланган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни бекор қилиш ва тарқоқ ҳолда тартибга солинаётган ижтимоий муносабатларни тизимлаштириш бўйича аниқ чора-тадбирларни ишлаб чиқиш [16] вазифаси белгиланган.

Шунга мувофиқ, йўл ҳаракати хавфсизлиги ва умуман автотранспорт воситаларидан фойдаланишни тартибга солиш бўйича норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тизимлаштириш мазкур соҳада фаолият юритувчи субъектларга айниқса, автотранспорт воситасидан фойдаланувчиларга қулайлик яратади. Шуларни инобатга олган ҳолда, бизнинг назаримизда соҳага доир қонун ҳужжатларини тизимлаштиришнинг 2 хил йўлидан бирини амалга ошириш мақсадга мувофиқ.

Биринчиси: Йўл ҳаракати хавфсизлиги соҳасига доир барча қонун ҳужжатларини мазмунан бирлаштириб, ягона «Йўл ҳаракати хавфсизлиги кодекси»ни ишлаб чиқиш лозим. Бунда, соҳани тартибга солишга оид барча қонун ҳужжатлари бирлаштирилади ва ягона кодекс шаклига келтирилади, норматив-ҳужжатлар тарқоқлиги, уларни тушунишдаги қийинчиликлар баратараф этилади. Масалан, Европа мамлакатларининг тажрибасига назар ташласак, Франция Республикаси «Йўл кодекси» мавжуд бўлиб, унда йўлдан фойдаланиш тартиби, йўл ҳаракати қоидаларини бузганлик учун жазо чоралари, автотранспорт воситаларини бошқаришни ўргатиш, ҳайдовчилик гувоҳномасини бериш, автотранспорт воситаларига қўйиладиган техник талаблар, соҳага доир маъмурий тартиблар, пиёда, мотоцикчи, велосипедчилар ва бошқаларнинг йўлларда ҳаракатланишини тартибга солувчи нормалар, йўл полициясининг ваколатлари назарда тутилган. Шу каби кодекслар Бразилия, Португалия, Италия каби давлатларда ҳам мавжуд. Бундан ташқари, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари билан боғлиқ барча имтиёз ёки чекловлар қонунда белгиланиши керак.

Иккинчиси: Ҳукумат қарорларининг мазмунан яқин ва такрорланувчи турлари аниқланиб, бирлаштирилади, ҳавола қилувчи нормалар чиқарилади ва Ички ишлар вазирининг ички идоравий ҳужжатлари юқори юридик кучга эга Ҳукумат қарори шаклида қайта қабул қилинади ёки бирлаштирилади. Бунда кодекс ишлаб чиқилмасда, лекин ҳаддан ташқари қонун ҳужжатларининг тарқоқлиги баратараф этилади.

Юқорида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 1 декабрдаги 975-сон қарорида белгиланган Йўл-патруль хизмати ходимларининг йўл ҳаракати қатнашчилари билан ўзаро муносабатлари ҳамда махсус мосламалардан фойдаланиш тартиби тўғрисидаги низомнинг таркиби келтириб ўтилган эди. Бизнинг назаримизда ушбу низом таркибига Ички ишлар вазирининг айрим ички идоравий ҳужжатларини қўшиш орқали улардан воз кечиш мумкин. Масалан, Низомнинг 5-боби «Йўл ҳаракати қатнашчилари томонидан йўл ҳаракати қоидалари бузилганда йўл-патруль хизмати ходимлари билан ўзаро муносабат» деб номланган бўлиб, ушбу боб атиги 5 та банддан иборат бўлиб, йўл-патруль хизмати ходимлари ва йўл ҳаракати қатнашчиси ўртасидаги муҳим муносабатлар ёритилмаган. Худди шу жойда Ички ишлар вазирининг 2011 йил 5 июлдаги 68-сон буйруғи билан тасдиқланган «Йўл ҳаракати қоидаларининг бузилишига доир маъмурий ишларни кўриб чиқиш тартиби тўғрисидаги йўриқнома» (рўйхат рақами 2240) даги қоидаларни киритиш мумкин. Бундан ташқари, Ички ишлар вазирлигининг Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан қабул қилинган 2018 йил 14 декабрдаги «Транспорт воситалари ҳайдовчиларининг маст ҳолатда эканлигини аниқлаш тартиби тўғрисидаги низом» (рўйхат рақами 3099) ҳамда Ички ишлар вазирининг 2012 йил 21 майдаги Техник кўриқдан ўтказишда ДЙХХХ органлари томонидан носоз деб топилган, шунингдек белгиланган муддатларда техник кўриқдан ўтмаган ёки тегишли рухсатномасиз қайта жиҳозланган транспорт воситаларининг давлат рўйхатидан ўтказиш рақами белгиларини ечиб олиш тартиби тўғрисидаги низом (рўйхат рақами 2367) талабларини киритиш мумкин. Чунки ички идоравий ҳужжатлар билан тартибга солинган ҳолатлар ҳам аслида йўл-патруль хизмати ходимлари билан бевосита йўл ҳаракати қатнашчилари ўртасида бўладиган муносабатларнинг бир қисми ҳисобланади.

Борди-ю, қонун ҳужжатларида ҳуқуқбузарлик учун жазо сифатида ҳайдовчилик ҳуқуқидан маҳрум қилиш билан боғлиқ жазо назарда тутилган бўлса, автототранспорт воситасини ушлаб туриш, вақтинчалик сақлаш жойларига жойлаштириш зарурати вужудга келади. Бу ҳолат эса

Хукуматнинг яна бир бошқа алоҳида 2011 йил 25 майдаги қонун ҳужжатлари бузилганлиги учун ушланган транспорт воситаларини тўхташ жойларига олиб келиш, жойлаштириш ва сақлаш тартибини такомиллаштириш тўғрисида 149-сон қарори билан тасдиқланган бир неча ҳужжатлар билан тартибга солинади. Мазкур ҳолат ҳам юқоридаги субъектлар ўртасидаги ўзаро муносабатнинг давоми ёки эҳтимолий натижаси ҳисобланади. Шунга асосан ушбу қоидаларни ҳам юқоридаги Хукумат қарори билан бирлаштириш мумкин.

Юқорида қайд этилганларга мувофиқ йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлашга доир қонун ҳужжатларини тизимлаштириш орқали такомиллаштириш соҳага оид муносабатларни тартибга солишни энгиллаштириш билан бирга, уларнинг барқарорлигини ҳам таъминлайди.

Иқтибослар/Сноски/References:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. –Т.: Ўзбекистон, 2016. – 76 б. // URL: <https://lex.uz/docs/20596>.

2. Ўзбекистон Республикасининг «Йўл ҳаракати хавфсизлиги тўғрисида»ги Қонуни. ЎРҚ-348-сон 10.04.2013 // URL:<https://lex.uz/docs/2153411>.

3. Ўзбекистон Республикасининг «Транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тўғрисида» Қонуни. ЎРҚ-155-сон 21.04.2008 // URL:<https://lex.uz/docs/1342474>.

4. Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекси 22.09.1994 // URL:<https://lex.uz/docs/97664>.

4. Ўзбекистон Республикасининг «Меҳнатга ҳақ тўлаш, пенсиялар ва бошқа тўловлар миқдорларини аниқлаш тартиби такомиллаштирилганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритиш тўғрисида» Қонуни. ЎРҚ-586-сон. 03.12.2019 // URL:<https://lex.uz/docs/4625127>.

5. Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» Қонуни. ЎРҚ-125-сон.13.12.2007// URL:<https://lex.uz/docs/1342384>.

6. Ўзбекистон Республикасининг »Транспорт воситалари эгаларининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни қабул қилинганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» Қонуни. ЎРҚ-156-сон. 21.04.2008 // URL:<https://lex.uz/docs/1342384>.

7. Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» Қонуни. ЎРҚ-289-сон. 26.04.2011 // URL:<https://lex.uz/docs/1779341>.

8. Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» Қонуни. ЎРҚ-389-сон.10.08.2015 // URL:<https://lex.uz/docs/2717325>.

9. Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» Қонуни. ЎРҚ-411-сон.23.09.2016 // URL:<https://lex.uz/docs/3033167>.

10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» қарори. ПҚ-3127-сон. 11.07.2017 // URL:<https://lex.uz/docs/3266524>.

11. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси йўл хавфсизлигини таъминлаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» қарори. 377-сон. 19.05.2018 // URL:<https://lex.uz/docs/3743453>.

12. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Йўл-патруль хизмати ходимларининг йўл ҳаракати қатнашчилари билан ўзаро муносабатлари ҳамда махсус мосламалардан фойдаланиши тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш тўғрисида» қарори. 975-сон. 01.12.2018 // URL:<https://lex.uz/docs/4089917>.

13. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг «Йўл ҳаракати қоидаларининг бузилишига доир маъмурий ишларни кўриб чиқиш тартиби тўғрисидаги йўриқномани тасдиқлаш ҳақида» буйруғи. 68-сон. 07.07.2011 // URL:<https://lex.uz/docs/1832522>.

14. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Норма ижодкорлиги фаолиятини такомиллаштириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида» Фармони. ПФ-5505-сон. 08.08.2018 // URL:<https://lex.uz/docs/3858817>.

15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўз аҳамиятини йўқотган қонунчилик ҳужжатларини қайта кўриб чиқиш тизимини жорий этиш орқали мамлакатда ишбилармонлик муҳитини яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида» Фармони. ПФ-6075-сон. 27.09.2020 // URL:<https://lex.uz/docs/5019106>.